EIŠIŠKĖS

Linas Girlevičius

Žvalgomieji tyrinėjimai Eišiškėse

2011 m. gegužės–birželio mėnesiais atlikti žvalgomieji tyrinėjimai dviejuose sklypuose Vasario 16-osios gatvėje, taip pat sklype Rodūnės ir Naujojo Plano gatvių sankirtoje Eišiškių mieste (Šalčininkų r.). Visi šie sklypai patenka į valstybės saugomo Eišiškių miestelio (UK 17079) teritoriją. Eišiškių mieste archeologiniai tyrimai pirmą kartą atlikti 2009 m. (*ATL 2009 metais*, Vilnius, 2010, p. 323–352, 498), tęsti 2010 m. (*ATL 2010 metais*, Vilnius, 2011, p. 311–312).

Sklype **Vasario 16-osios g. 9** iškasti 3 šurfai. Tyrimų metu prie numatomo griauti pastato iškastuose šurfuose 1 ir 2 surasta nedaug XVII–XVIII (?) a. ir XIX–XX a. pradžia datuojamų buitinės keramikos fragmentų. Jie aptikti apatinėje kultūrinio sluoksnio dalyje. Ankstyviausias radinys – XV–XVI a. datuojama juodosios keramikos šukė. Sklypo V dalyje, darže tirtame šurfe 3 aptiktos čia veikiausiai XIX–XX a. stovėjusio pastato iš akmenų krauto pamato liekanos.

Sklype **Vasario 16-osios g. 8** iškasti 2 šurfai sklypo R dalyje. *Šurfe 1* kultūrinio sluoksnio storis 50 cm. Viršutinė kultūrinio sluoksnio dalis archeologiniu požiūriu menkavertė – tai daržo žemė. Apatinė 10–15 cm pilkos smėlingos žemės dalis, sprendžiant pagal radinius, – nedidelius buitinės keramikos fragmentus – susiformavo XVIII a. ar XIX a. *Šurfe 2* kultūrinio sluoksnio storis 50–170 cm. Šurfo P dalyje ištirtas į šurfo plotą patenkančios didelės ūkinės duobės Š pakraštys (1 pav.). Duobė pagal radinius datuota XVII a. II puse – XVIII a. Virš duobės užpildo susiformavę sluoksniai panašūs į tirtuosius šurfe 1: viršutinėje dalyje storas daržo žemės sluoksnis, po juo iki įžemio lygio – pilkos smėlingos žemės sluoksnis. Tyrimų duomenys leidžia manyti, kad žmogaus ūkinė veikla sklype Vasario 16-osios g. 8 vyko jau XVII–XVIII a., ji intensyvėjo XIX a. Ankstyviausias sklype aptiktas radinys – juodosios gotikinės keramikos fragmentas – datuojamas XV–XVI a. pradžia, tačiau minimo laikotarpio kultūrinis sluoksnis sklype veikiausiai nėra susiformavęs. Apatinis pilkos smėlingos žemės kultūrinio sluoksnio horizontas šioje Eišiškių dalyje veikiausiai susiformavo XVIII (?) – XIX a., iki 1895 m. miestelį nusiaubusio gaisro.

Sklype **Rodūnės ir Naujojo Plano gatvių sankirtoje** ištirti 2 šurfai. Šiame sklype buvo numatyta atkurti čia buvusį parką, jo R dalyje

1 pav. Šurfas 2 Vasario 16-osios g. 8 pasiekus įžemį (dešinėje pusėje – ištirta ūkinės duobės dalis) iš V. L. Girlevičiaus nuotr.

Fig. 1. Test pit 2 at Vasario 16–osios St. 8 after reaching sterile soil (On the right is part of an excavated storage pit.), as seen from the W.

2 pav. Šurfas 1 Rodūnės ir Naujojo Plano gatvių sankirtoje su jame atkastu akmenų grindinio fragmentu iš ŠV. L. Girlevičiaus nuotr.

Fig. 2. Test pit 1 at the intersection of Rodūnės and Naujojo Plano Streets with the fragment of stone paving unearthed in it, as seen from the NW.

pastatyti paminklą – kryžių. Vienas šurfas iškastas apytikrėje paminklo vietoje, kitas – sklypo ŠV dalyje. Baigus žvalgomuosius tyrimus, atlikti žvalgymai ruošiant pagrindus dangoms bei įrengiant dangas atkuriamo parko teritorijoje. *Šurfe 1* kultūrinio sluoksnio storis 60–85 cm. Viršutinė kultūrinio sluoksnio dalis archeologiniu požiūriu menkavertė, datuojama XX a. Žemiau, apie 45 cm gylyje atkastas nedidelis akmenų grindinio fragmentas (2 pav.). Žemiau jo lygio tirtoji apatinė 30–40 cm storio pilkos smėlingos žemės dalis, sprendžiant pagal radinius, – nedidelius buitinės keramikos fragmentus – susiformavo XVII–XIX a. 60–85 cm gylyje nuo žemės paviršiaus atkastas smėlio, molio įžemis. *Šurfe 2* kultūrinio sluoksnio storis 30–120 cm. Po velėna tirtas 30–60 cm pilkos žemės sluoksnis, kuris, sprendžiant pagal radinius, susiformavo XIX–XX a. Šurfo Š dalyje ištirta į šurfo plotą patenkančios ūkinės duobės dalis. Dėl radinių stokos duobės datuoti nepavyko. Statybinių darbų metu apie 720 m^2 plote atlikti žvalgymai. Šių darbų metu buvo nukasti tik viršutiniai iki 30 cm storio velėnos, maišytos, piltos žemės sluoksniai, archeologinių vertybių neaptikta.

The Field Evaluation in Eišiškės

An evaluation was conducted at a planned construction site in Eišiškės (S Lithuania). The earliest finds, 15th–16th-century blackware sherds, were discovered in the excavated plots in Vasario 16–osios Street in the W part of the city. Part of the bottom cultural layer in this part of the city was created during the second half of the 17th–19th centuries prior to the town's being ravished by a fire in 1895. A storage pit with ceramic artefacts from the second half of the 17th–18th century (Fig. 1) was discovered in one test pit. Similar excavation results occurred in the plot at the intersection of Rodūnės and Naujojo Plano Streets. The bottom part of the cultural layer in one test pit excavated there dates to the 17th–19th centuries on the basis of the finds (Fig. 2).

Vitalija Veževičienė

Jono Pauliaus II gatvė

2011 m. žvalgomųjų tyrimų metu Eišiškėse (Šalčininkų r.), Jono Pauliaus II gatvės 120 m ilgio atkarpoje iki įžemio ištirti 3 šurfai (1,3x1, 1,2x1,2 ir 1,2x1,4 m dydžio), iš viso ištiriant apie 4,5 m^2 dydžio bendrą plotą. Gatvėje aptiktas nuo 1 m iki 1,1 m storio, 7–8 horizontų daugiausia nesuardytos struktūros kultūrinis sluoksnis. Viršutiniai horizontai (sluoksniai 1–3 (kitur 4–5) visuose šurfuose fiksuoti analogiški – jie priskiriami XX a. Tir-